

des de fora

secció a càrrec de **Daniela Colafranceschi** i **Josep Quetglas**

Per què Barcelona no és Palerm

Franco La Cecla

Anecdote of men by thousands

*The soul, he said, is composed
of external world*

*There are men of the East, he said,
who are the East
There are men of a province
who are that province.
There are men of a valley
who are that valley*

*There are men whose words
are as natural sounds
of their places*

(...)

*The dress of a woman of Lhasa,
in its place,
is an invisible element of that place
made visible*

Wallace Stevens, *Harmonium*, 1937

■

Podríem definir el “des de fora” que fa aquest número de la revista com una “carta a Catalunya” escrita per qui, des de fa un temps, hi viu.

Franco La Cecla, estudiós nascut a Palerm, és arquitecte i antropòleg.

Més que no pas els seus títols —ensenya antropologia cultural a la Facultat d'Arquitectura de la Universitat IUAV de Venècia, ha estat professor a Verona, Bolonya i Palerm i també a Berkeley (Califòrnia) i a l'École des Hautes Études en Sciences Sociales de París, on va viure fins l'any passat—, cal destacar sobretot el seu interès per les realitats urbanes, pels fenòmens socials, els canvis i les tendències vigents de l'habitació contemporània; els llocs i els no-llocs, els límits i les fronteres ideològiques, els confins entre cultures, els sentits d'identitat i de pertinença, com problemàtiques basades en les seves crítiques envers un urbanisme que no sap donar suport i acollir les noves cultures de l'habitació.

Entre els “errors intel·lectuals”, tal com els defineix La Cecla —i que ell mateix va viure i patir—, el punt àlgid el van assolir els aldarulls als suburbis de París l'any passat i el contundent balanç fruit d'aquella exasperació social, que el van portar a cloure definitivament la seva experiència francesa.

Entre els seus treballs, destaquen la llarga relació amb Ivan Illich a Berlín i Berkeley; la creació, amb John Turner, d'una xarxa d'experiències d'autoconstrucció després de desastres naturals; la col·laboració amb Paul Oliver a *The Encyclopedia of Vernacular Architecture* (Oxford University Press); l'assessorament en projectes de requalificació urbana per a Renzo Piano (la nova Columbia University a Harlem, Nova York); la col·laboració amb Pietro Laureano i, ara que viu a Barcelona, l'activitat d'assessor per a Barcelona Regional en el projecte de la Sagrera, d'acord amb una activitat de recerca plural i heterogènia aplicada a diferents escales del projecte. També és plural i heterogènia la seva producció bibliogràfica. Entre els seus llibres més vinculats a l'arquitectura i a la ciutat, destaquen *Il malinteso. Antropologia dell'incontro* (Bari: Laterza, 2003), *Lo stretto indispensabile. Storie e geografie di un tratto di mare limitato*, amb P. Zanini (Milà: Bruno Mondadori, 2004), *Perdersi. L'uomo senza ambiente* (Bari: Laterza, 2005), entre els més recents, i entre els de caire més antropològic, *Modi bruschi* (Milà: Bruno Mondadori, 2000, traduït al castellà per Siglo XXI amb el títol de *Machos, sin ánimo de ofender*, Madrid, 2004), *Jet-lag. Antropologia e altri disturbi da viaggio* (Torí: Bollati Boringhieri, 2002) i *Lasciami. Ignoranza dei congedi* (Milà: Ponte alle Grazie, 2003, traduït per Siglo XXI amb el títol de *Déjame*, Madrid, 2006).

Franco La Cecla, però, és sobretot una persona hipersensible als llocs: sap que es troba a Palerm, a Milà, a París o a Barcelona per la reacció emotiva compartida amb aquests espais, per la conversa mantinguda amb els llocs, per la relació de coneixement i observació en el fet d'habitar aquests espais.

El text que presentem tot seguit el va redactar a l'estil d'Ibn Haldun —gran pensador i sociòleg del món àrab de l'època medieval, estudiós de la història considerada com a anàlisi de la realitat viscuda pels homes—, segons una “geografia social” que compara els diversos pobles de la Mediterrània.

Així, doncs, quina relació hi ha entre llocs, clima i cultura local? I què són o què representen realitats com la catalana avui dia?

Daniela Colafranceschi

■ Why Barcelona is not Palermo

We could define the “from outside” theme of this issue of the magazine as a “letter to Catalonia”, written by someone who, for some time, has lived in Barcelona. Franco La Cecla, a Palermo-born scholar, is an anthropologist and an architect. More than his academic qualifications – he teaches cultural anthropology at the Faculty of Architecture at the IUAV University in Venice, and has also taught in Verona, Bologna and Palermo, as well as at Berkeley (California) and the École des Hautes Études en Sciences Sociales in Paris, where he lived until last year – the importance of La Cecla's background is shown above all in his interest in urban realities and social phenomena, in changes and current tendencies in contemporary living, in places and non-places, in limits and ideological frontiers, in confines between cultures, in the senses of identity and of belonging, as problems based on his criticism of an urbanism incapable of sustaining and welcoming new cultures of habitation. Among the “intellectual errors”, as La Cecla defines them – errors that he has also experienced and suffered himself – the climax was reached last year's riots in the Paris suburbs. The overwhelming balance of those confrontations and the social exasperation resulting from them led La Cecla to put a definitive end to his French experience. In terms of his professional career, it is worth highlighting his long working relationship with Iván Illich in Berlin and at Berkeley, his creation together with John Turner of a network of experiences in self-building after natural disasters, his collaboration with Paul Oliver on *The Encyclopedia of Vernacular Architecture* (Oxford University Press), consultancy on urban reclassification projects for Renzo Piano (the new Columbia University in Harlem, New York), collaboration with Pietro Laureano and, since he has lived in Barcelona, his activity as advisor for Barcelona Regional in the la Sagrera project, based on plural and heterogeneous research activity applied to different scales of the project. Equally plural and heterogeneous is his bibliographic production: among the books he has written linked with architecture and the city, more recent highlights include *Il malinteso. Antropologia dell'incontro* (Bari: Laterza, 2003), *Lo stretto indispensabile. Storie e geografie di un tratto di mare limitato*, with P. Zanini (Milan: Bruno Mondadori, 2004), *Perdersi. L'uomo senza ambiente* (Bari: Laterza, 2005) and, among those of a more anthropological nature, *Modi bruschi* (Milan: Bruno Mondadori, 2000, translated into Spanish by Siglo XXI with the title *Machos, sin ánimo de ofender*, Madrid, 2004), *Jet-lag. Antropologia e altri disturbi da viaggio* (Turin: Bollati Boringhieri, 2002), *Lasciami. Ignoranza dei congedi* (Milan: Ponte alle Grazie, 2003, translated into Spanish by Siglo XXI with the title *Déjame*, Madrid, 2006). Franco La Cecla is, above all, a person who is highly sensitive to places: he knows that he is in Palermo, in Milan, in Paris or in Barcelona because of the emotional reaction he shares with these spaces, because of the conversation held with these places, because of the relationship of knowledge and observation derived from his experience with these landscapes. Thus, the text that comes next is written in the style of Ibn Khaldun – a great thinker and sociologist of the mediaeval Arab world and scholar of history, understood as analysis of the reality experienced by mankind – according to a “social geography” that compares the different places and people of the Mediterranean. What relationship is there between places, climate and local culture? And what are, or what is represented by realities such as that of Catalonia today?

Daniela Colafranceschi

Translated by Roberto Fenocchio

■ Por qué Barcelona no es Palermo

Podríamos definir el “desde afuera” realizado para este número de la revista como una “carta a Cataluña”, escrita por alguien que, desde hace algún tiempo, vive en Barcelona. Franco La Cecla, estudiosó palermitano, es antropólogo y arquitecto. Más que por sus títulos académicos —es profesor de antropología cultural en la Facultad de Arquitectura de la Universidad IUAV de Venecia y enseñó también en Verona, Bolonia, Palermo, así como en la Universidad de Berkeley, en California, y en la École des Hautes Études en Sciences Sociales de París, ciudad en la que residía hasta el pasado año—, la importancia de la trayectoria de La Cecla reside sobre todo en su interés por las realidades urbanas y por los fenómenos sociales, por las modificaciones y las tendencias actuales en el habitar contemporáneo, por los lugares y los no-lugares, los límites y las fronteras ideológicas, los confines entre culturas, los sentidos de identidad y pertenencia, como problemáticas basadas en sus críticas hacia un urbanismo incapaz de sostener y acoger las nuevas culturas de la habitación. Entre los “errores intelectuales”, tal y como los define La Cecla —y que él mismo también ha vivido y sufrido—, el punto álgido tuvo lugar con las revueltas en los suburbios de París el pasado año. El contundente balance de estos enfrentamientos y la exasperación social que se desprende de ellos condujeron a La Cecla a dar por finalizada su experiencia francesa. De su trayectoria profesional cabe destacar su larga relación con Iván Illich en Berlín y en Berkeley, la creación junto con John Turner de una red de experiencias en la autoconstrucción después de los desastres naturales, su colaboración con Paul Oliver en *The Encyclopedia of Vernacular Architecture* (Oxford University Press), la asesoría en proyectos de recalificación urbana para Renzo Piano (la nueva Columbia University en Harlem, Nueva York), la colaboración con Pietro Laureano y, desde que vive en Barcelona, su actividad como asesor para Barcelona Regional en el proyecto de la Sagrera, a partir de una plural y heterogénea actividad de investigación aplicada a distintas escalas del proyecto. Igualmente plural y heterogénea es su producción bibliográfica. Entre sus libros más vinculados con la arquitectura y la ciudad destacan, entre los más recientes, *Il malinteso. Antropologia dell'incontro* (Bari: Laterza, 2003), *Lo stretto indispensabile. Storie e geografie di un tratto di mare limitato*, con P. Zanini (Milán: Bruno Mondadori, 2004), *Perdersi. L'uomo senza ambiente* (Bari: Laterza, 2005) y, entre los de carácter más antropológico, *Modi bruschi* (Milán: Bruno Mondadori, 2000, traducido por Siglo XXI con el título de *Machos, sin ánimo de ofender*, Madrid, 2004), *Jet-lag. Antropologia e altri disturbi da viaggio* (Turín: Bollati Boringhieri, 2002), *Lasciami. Ignoranza dei congedi* (Milán: Ponte alle Grazie, 2003, traducido por Siglo XXI con el título de *Déjame*, Madrid, 2006). Franco La Cecla es, sobre todo, una persona muy sensible a los lugares: sabe que está en Palermo, en Milán, en París o en Barcelona por la relación emotiva que comparte con estos espacios, por la conversación mantenida con estos lugares, por la relación de conocimiento y observación derivada de la vivencia con estos paisajes. Así, el texto que viene a continuación está redactado al estilo de Ibn Jaldún —gran pensador y sociólogo del mundo árabe medieval, estudioso de la historia entendida como análisis de la realidad vivida por los hombres— según una “geografía social” que compara entre sí los pueblos del Mediterráneo. ¿Qué relación existe entre lugares, clima y cultura local? ¿Y qué son o representan realidades como la catalana?

Daniela Colafranceschi

Traducido por Roberto Fenocchio

1
Renato Guttuso, *La Vucciria*, 1974

2
Palermo - Foro Umberto I e Monte Pellegrino, 1920
Photo PC

El poeta nord-americà Wallace Stevens descriu així la relació profunda i misteriosa que uneix les persones amb el paisatge en què viuen. Com si els colors i les formes que la gent d'un lloc produeix, els aliments, la música, el llenguatge, els gestos, l'arquitectura fossin quelcom que ja pertany al paisatge, però que només l'habitació humana —el fet d'habitar-hi— podrà fer que es manifesti.

Un lloc mai no és només una geografia, muntanyes, turons, costes i rius; és també la imatge que en té la gent que hi viu i l'efecte que aquesta imatge produeix sobre els llocs. És complicat diferenciar la vivència d'un paisatge humà del paisatge mateix, també en els casos dels llocs més inhòspits o salvatges, perquè la imaginació viu també al desert i a la selva. Durant les meves recerques vaig anomenar aquest conjunt de mapes mentals i de llocs "mente locale", un terme italià que es remunta al segle XV i que resulta difícilment traduïble. La mente locale és l'activitat que consisteix a habitar un lloc i, al mateix temps, la imatge que defineix, transforma i fa servir el lloc mateix. És una mena d'artefacte, diferent de l'*esprit des lieux* i del *genius loci*, més proper a la idea d'un projecte col·lectiu que els habitants d'un mateix lloc comparteixen i porten gravat en el seu propi cos. Perquè és cert allò que destacava Ibn Haldun al segle XII en la seva *Maqqadima*: que els pobles s'assemblen als llocs on viuen i que, per tant, els habitants d'un mateix lloc s'assemblen. I Shakespeare es preguntava, segles més tard: "What are cities but people?". La gent nascuda en un país vora la Mediterrània sovint encara sap reconèixer l'origen d'una persona per la seva expressió, per la complexió, la manera de caminar, a més de la manera de parlar. Els llocs produeixen semblances entre les persones. Si això és cert, llocs semblants haurien de produir persones semblants. Per exemple, ciutats que s'assemblen per la situació geogràfica, com ara Palerm a Sicília i Barcelona a Catalunya, haurien produït tipus humans i socials idèntics. Sabem, però, que no és així. La Mediterrània és interessant justament perquè això no passa, o almenys passa amb una llei d'alteració que sorprèn els qui esperen trobar-hi correspondències. València no és Barcelona i Palerm no és Catània; aquests quatre llocs tenen alguna cosa en comú, però és una cosa vaga, com passa sovint amb l'aire de família. Wittgenstein ja ens havia avisat. No hi ha res més ambigu que les semblances de família. Barcelona s'assembla a Palerm? És indubtable que hi ha molts elements que impressionen un palermità com jo. Em sembla veure escenes familiars, entendre gestos i maneres de socialitzar que puc reconèixer, però no és "justament així". El caràcter d'una ciutat i dels seus habitants és un assaig aleatori d'elements constants que produeix conjunts diferents. Per exemple: per què els barris antics a Barcelona, malgrat que tenen el mateix cel i el mateix clima, "volen" un aspecte gòtic, cerquen els carrers estrets on el cel s'amaga? Per què la imatge medieval de Barcelona és gairebé nòrdica? I, en canvi, la de Palerm, amb el seu centre antic s'identifica més pels jocs entre ombres i refraccions, entre la pedra groga i la forta llum?

American poet Wallace Stevens thus describes the deep and mysterious relationship that links people to the landscape in which they live. As if the colours and forms created by the inhabitants of a place, the food, the music, the language, the gestures, the architecture, were things that already belong to the landscape, but that need human inhabitation in order to reveal themselves.

A place is never just geography, mountains, hills, coasts and rivers, it is also the image that the people living there have of it and the effect that this image produces on those places. It is complicated to distinguish the human experience of a landscape from the landscape itself, even in the wilderness, because the imagination also inhabits the desert and the jungle. In my research I called this set of mental maps and places "*mente locale*", an Italian expression dating from the 15th century that is not easy to translate. *Mente locale* is the activity consisting of living in a place and, at the same time, the image that only the inhabitants of that place can carry of it, the image that defines, transforms and uses the place itself. It is a kind of artefact, different from the *esprit des lieux* and the *genius loci* and closer to the idea of a "collective project" that the inhabitants of a same place share and bear engraved upon their bodies. Because what Ibn Khaldun highlighted in his 12th-century *Maqqadimah* is true: that the people resemble the places where they live and, therefore, the inhabitants of single place look like each other. And as Shakespeare wondered, centuries later: "What are cities but people?" The people born in a country on the edge of the Mediterranean often still know how to recognise someone's origin through their expression, their complexion, the way they walk, as well as the way in which they speak. Places produce similarities between people. If this is true, similar places should produce similar people. For example, cities with a similar geographical situation, such as Palermo in Sicily and Barcelona in Catalonia, should produce identical human and social types. However, we know that this is not the case. In fact, the Mediterranean is interesting precisely because this does not happen, or at least it happens with a law of change that surprises anyone who would expect to find similarities. València is not Barcelona and Palermo is not Catania; these four places effectively have something in common, but it is something vague, as often happens when people have an air of family resemblance about them. Wittgenstein had warned us: there is nothing more ambiguous than family resemblances. Does Barcelona resemble Palermo? Undoubtedly there are many elements that strike a Palermitano like me. I seem to see family scenes, understand gestures and ways of socialising that I can recognise, but in the end it is not "exactly like that". The character of a city and of its inhabitants is a random test of constant elements that produces different combinations. For example: why is it that Barcelona's old neighbourhoods, despite having the same sky and the same climate, "want" a Gothic aspect, seeking narrow alleys where the sky is hidden? Why is the mediaeval vision of Barcelona nearly Nordic? Yet in contrast, why is the mediaeval image of Palermo and its old quarter more related with interplay

El poeta norteamericano Wallace Stevens describe así la profunda y misteriosa relación que vincula a las personas con el paisaje en que viven. Como si los colores y las formas creados por los habitantes de un lugar, los alimentos, la música, el lenguaje, los gestos, la arquitectura, fueran algo que ya pertenece al paisaje, pero que necesita del habitar humano para poder desvelarse.

Un lugar nunca es sólo geografía, montes, colinas, costas y ríos, es también la imagen que de él tiene la gente que allí vive y el efecto que dicha imagen produce sobre esos lugares. Es complicado distinguir lo "vivido" de un paisaje humano del paisaje en sí, incluso en los casos de los parajes más salvajes, porque la imaginación habita también en el desierto y la selva. En mis investigaciones llamé a este conjunto de mapas mentales y de lugares "*mente locale*", una expresión italiana que se remonta al siglo XV y que resulta difícilmente traducible. La *mente locale* es la actividad que consiste en habitar un lugar y, al mismo tiempo, la imagen que sólo los habitantes de ese lugar pueden tener de él, imagen que define, transforma y utiliza el lugar en sí mismo. Es una especie de artefacto, distinto del *esprit des lieux* y del *genius loci* y más cercano a la idea de un "proyecto colectivo" que los habitantes de un mismo lugar comparten y llevan inscrito en sus cuerpos. Porque es verdad lo que en el siglo XII Ibn Jaldún destacaba en su *Maqqadima*: que los pueblos se parecen a sus lugares y que, por lo tanto, los habitantes de un mismo lugar se parecen entre sí. Y Shakespeare se preguntaba, siglos más tarde: "What are cities but people?". La gente nacida en un país que se asoma al Mediterráneo a menudo aún sabe reconocer el origen de alguien por medio de su expresión, de su complejión, de su forma de andar, además de por su forma de hablar. Los lugares producen similitudes entre las personas. Si esto es cierto, lugares parecidos deberían producir personas parecidas. Por ejemplo, ciudades con una situación geográfica semejante, como Palermo en Sicilia y Barcelona en Cataluña, deberían producir tipos humanos y sociales idénticos. No obstante, sabemos que no es así. Precisamente el Mediterráneo es interesante porque esto no sucede, o por lo menos sucede con una ley de alteración que sorprende al que esperaría hallar semejanzas. València no es Barcelona y Palerm no es Catania; estos cuatro lugares tienen efectivamente algo en común, pero es algo vago, como a menudo lo es un aire de familia. Wittgenstein nos había avisado: no hay nada más ambiguo que los parecidos de familia. ¿Barcelona se parece a Palerm? Indudablemente hay muchos elementos que impresionan a un palermitano como yo. Me parece ver escenas familiares, comprender gestos y maneras de socializar que conozco, pero finalmente no es "precisamente así". El carácter de una ciudad y de sus habitantes es un ensayo aleatorio de elementos constantes que produce conjuntos distintos. Por ejemplo: ¿por qué los barrios antiguos de Barcelona, a pesar de tener el mismo cielo y el mismo clima, "quieren" un aspecto gótico, buscan los callejones estrechos donde el cielo se esconde? ¿Por qué la imagen medieval de Barcelona es casi nórdica? ¿Y por qué, en cambio, la imagen medieval de Palerm en su centro antiguo está más relacionada con los juegos de sombras y refracciones, entre la piedra amarilla y la intensa luz?

3
Palermo, primi 900
Acquasanta Bagni

Es pot dir que depèn de la influència àrab, que és més forta a Sicília que a Catalunya, però amb això no n'hi ha prou; l'explicació rau en la imatge que els habitants van tenir de la ciutat i en la forma en què la van projectar sobre la mateixa urbs. Totes dues són ciutats marineres que eviten confrontar-se directament amb el mar, però la manera de defensar-se és diferent, com també ho és el model somiat. A Barcelona, per exemple, hi ha un fort gust per una flora austera, com és una filera de xiprers, el verd intens dels matolls i de les plantes enfiladisses, mentre que Sicília s'inclina pel color viu de les xicrandes, dels falsos capoquers, de les eritrines i la barreja oriental dels ficus magnòlia. Hi ha trets específics dels terrenys, és clar, però aquí també la influència ve donada per la diferent manera d'habitar-hi. Caminant per Barcelona, un meridional com jo queda sorprès per un sentit domèstic totalment diferent. Aquí hi ha més gent pel carrer i s'hi fa més vida que no pas a Sicília; aquí el ritual de l'àpat té lloc en milers de tauletes i cadires de restaurants, bars i cafeteries, i hi ha el passeig com a manera d'ocupar la ciutat durant els esdeveniments públics.

A Barcelona he après que la gent accepta la presència de grans eixos de circulació —on els cotxes passen ràpids cap a destinacions llunyanes— i que sempre sap retallar darrere d'aquests espais uns bastidors, llocs amb una calma intensa, creada per bars amb noms com ara “Els jardinetes” i jocs de nens i de mirades entre amics i veïns. En canvi, a Sicília, a Palerm, el sentit domèstic fa que la gent es quedi casa, amb les persianes alçades i amb les olors i els sorolls de la cuina. I podem veure les dones recolzades als balcons que miren allò que passa al carrer, que criden frases als fills que estan jugant a pilota. Cada balcó té un parasol, un teixit de ratlles verdes i blanques per subratllar i amagar alhora les cames de les dones de la mirada dels homes. Ciutat patriarcal que rebutja a l'estranger la vista de l'àpat, però que després a la posta del sol omple els carrers, ciutat que festeja el passeig català i l'assaborix en els esdeveniments públics, religiosos o cívics. Barcelona té espais públics, places, monuments, bancs pensats no com aparcaments per als vells sinó com pauses durant el passeig, descans d'una mirada a la qual li agrada de participar en el moviment dels altres. Palerm té llocs a l'ombra on prendre un gelat, però les paradetes i els mercats a l'aire lliure recorden els socs del nord d'Àfrica i no permeten interrupcions sinó només moviments i cossos que gairebé es freguen.

Dins d'aquesta no-correspondència de semblances, Ibn Haldun potser podria trobar la cadència de la mediterraneïtat que va portar a aquesta part del món des de la recerca gairebé obsessiva de les autonomies municipals a la multiplicació dels idiomes, des dels gustos pel menjar i pel beure a la varietat dels poemes i de les cançons d'amor. ♦

Franco La Cecla

4
Palermo, 1961-62
“Calcio Story 50-60”

between shadows and refractions, between the yellow stone and the intense light?

This could be partly explained by the Arab influence, stronger in Sicily than in Catalonia, but it is not enough; the explanation lies in the image that the inhabitants had of their city and the way in which they projected that image onto it. The two cities are introverted, they both avoid direct confrontation with the sea, but the form of defence is different and so is the imagined model. For example, in Barcelona there is a strong taste for an austere flora represented by rows of cypress trees, the intense green of the bushes and climbing plants, while in Sicily more predominant is the striking colour of the jacarandas, the false kapok, the coral trees and the oriental mass of Ficus magnolia. There are specific characteristics of the lands, of course, but here too the influence is determined by the different ways of living on them. Walking around Barcelona, a southern man like me is surprised by a totally different sense of domesticity. Here there are more people in the streets which have more life on them than in Sicily, here the meal ritual takes place at thousands of tables and chairs in restaurants and cafés, while taking a walk is a form of occupying the city on public occasions.

In Barcelona I learned that the people accept the presence of the major thoroughfares – with cars speeding along towards distant destinations – but they always know how to cut out frameworks behind those spaces, places with an intense calm, created by bars with names like “Els jardinetes”, by children playing and friends and neighbours who look at each other. In contrast, in Sicily, in Palermo, domestic life keeps people at home, with the blinds open and the aromas and noises coming from the kitchen. And the women can be seen leaning on the balconies watching what is going on in the street, shouting at their children who are playing football. Every balcony has a *parasol*, a green- and white-striped piece of fabric for underlining and at the same time hiding the legs of the women on the balconies from men's view. A patriarchal city that denies the outsider a view of the meal, but whose streets fill up as the sun sets; a city that courts the Catalan custom of taking a walk but that savours it in public, religious or civil events. Barcelona has public spaces, squares, monuments, benches designed not as parking spaces for elderly people but as a place to pause when taking a walk, to rest a gaze that enjoys participating in the movement of others. Palermo has places in the shade for eating an ice cream, but the stalls and outdoor markets resemble those of North Africa; they don't allow for pauses, only movements and bodies that brush past each other.

In this non-correspondence of similarities, Ibn Khaldun might find the cadence of the Mediterraneanness that has led the history of this part of the world from an almost obsessive search for municipal autonomies to the multiplicity of languages, from the tastes in eating and drinking to the variety of poems and love songs. ♦

Franco La Cecla
Translated by Debbie Smirthwaite

Se puede explicar por la influencia árabe más fuerte en Sicilia que en Cataluña, pero no es suficiente; la explicación está en la imagen que los habitantes tuvieron de la ciudad y la forma en que la proyectaron. Ambas ciudades son introvertidas, evitan la confrontación directa con el mar, pero la forma de defensa es distinta y el modelo soñado también. Por ejemplo, en Barcelona se da un fuerte gusto por una flora representada por austeras hileras de cipreses, el verde intenso de los matorrales y de las plantas trepadoras, y en cambio en Sicilia predomina el llamativo color de las jacarandás, de la falsa ceiba, de las eritrinas y la masa oriental de los ficus magnolia. Hay características específicas de los terrenos, por supuesto, pero también aquí la influencia viene determinada por la distinta forma de habitar en ellos. Caminando por Barcelona, un hombre del sur como yo se queda sorprendido por un sentido doméstico totalmente distinto. Aquí la gente está más en la calle y es más numerosa que en Sicilia, aquí el ritual de la comida se consume en miles de mesas y sillas de los restaurantes y de las cafeterías y en el paseo como forma de ocupar la ciudad en las ocasiones públicas.

En Barcelona aprendí que la gente acepta la presencia de grandes ejes de circulación —donde los coches van hacia direcciones lejanas—, pero siempre sabe recortar detrás de esos espacios unos bastidores, lugares donde se respira una intensa calma, creada por bares que se llaman “Els jardinetes”, por los juegos de niños y por las miradas entre amigos y vecinos. En cambio, en Sicilia, en Palermo, el sentido doméstico mantiene a la gente en casa, con las persianas abiertas y los olores y ruidos provenientes de la cocina. Y se puede ver a las mujeres encaramadas a los balcones mirando lo que pasa en la calle, gritando a sus hijos que juegan a fútbol. Cada balcón tiene un filtro *parasol*, una tela de rayas verdes y blancas para subrayar y preservar al mismo tiempo la visión de las piernas de las mujeres asomadas a los balcones de las miradas de los hombres. Ciudad patriarcal que rehúye al forastero la visión de la comida, pero que se echa a la calle a la puesta de sol; ciudad que corteja la costumbre del paseo catalán, pero que lo saborea en las manifestaciones públicas, religiosas o civiles. Barcelona tiene espacios públicos, plazas, monumentos, bancos pensados no como aparcamientos de viejos sino como una pausa en el paseo, descanso de una mirada que ama participar en el movimiento de los demás. Palermo tiene lugares a la sombra donde degustar helados, pero las paraditas y los mercados al aire libre se parecen a los zocos del norte de África y no permiten pausas, sino sólo movimientos y roces entre cuerpos.

En la no correspondencia de similitudes, Ibn Jaldún podría encontrar la cadencia de la mediterraneidad que ha llevado la historia de esta parte de mundo a una casi obsesiva búsqueda de autonomías municipales, así como a la multiplicación de idiomas, gustos en la comida y la bebida, y a una variedad de poemas y canciones de amor. ♦

Franco La Cecla
Traducido por Roberto Fenocchio